

Anja Klančnik

Sreča je v majhnih stvareh

Pot okoli Monte Rose

*Jutranji vzpon iz
švicarskega mesta
Zermatt po neokrnjeni
alpski naravi ter ob
vznožju legendarne gore
Matterhorn proti koči
Gangehütte
Foto Tomi Klančnik*

Na vzhodnem delu Peninskih Alp med Švico (Valais) in Italijo (Piemont in dolina Aoste) se razteza masiv Monte Rose z drugim najvišjim vrhom v Alpah, Dufourspitze, 4634, in petimi skoraj enako visokimi hčerinskimi vrhovi: Dunantspitze, Grenzgipfel, Nordend, Zumsteinspitze, Signalkuppe ter še s približno dvajsetimi drugimi štiritisočaki. Obkrožen je s številnimi ledeniki (Gorner, Grenz, Lys, Endre, Bors, Piode, Sesia, Vigne, Loccie, Signal, Monte Rosa, Nordend, Belvedere). Celoten masiv obkroža razgibana pot *Tour de Monte Rosa*, dolga sto sedemdeset kilometrov z okoli enajst tisoč višinskih metrov vzpona.

Pot *Tour de Monte Rosa* (krajše TMR) je zelo pestra, saj preči travnata pobočja, gozdove, granitno skalovje, prelaze, ledeniške morene, manjše potoke, deroče reke in tudi ledenik. Pot je manj poznana, je pa vsekakor ena lepših krožnih planinskih poti, predvsem zaradi izjemnih razgledov na številne zasnežene vrhove in na legendarni Matterhorn. Sodi med zahtevne, saj je kar nekaj tehničnih odsekov – prepadnih delov poti, ki so sicer dobro zavarovani, a zahtevajo veliko previdnost. Za zelo strme vzpone in spuste je treba imeti dobro kondicijo in hribovski korak. Pot je dobro opisana na spletnih straneh, izdana je tudi knjižica, a vseeno zanjo potrebujemo resno pripravo in poznavanje orientacije, saj so le nekateri odseki poti dobro označeni. Zelo nas je pritegnila tudi samotnost poti ter prijaznost oskrbnikov koč, predvsem tistih v Italiji.

Na najino presenečenje so otroci vse leto spraševali – kam gremo letos? Izkušnje lanske poti okoli Mont Blanca (*Tour du Mont Blanc*) so jim prinesle več

suverenosti in jim vtile zaupanje vase in tudi v naše priprave. Mesec dni prej smo rezervirali koče, ki so bile večinoma še proste. To je tudi posebnost te poti, saj je samotnejša in manj obiskana. Kljub dejstvu, da se vreme na območju Monte Rose zelo hitro spreminja, smo se odločili, da bomo prehodili povprečno od 20 do 30 kilometrov na dan ter si tako zagotovili časovno rezervo pri hoji v primeru poslabšanja vremena. Etape smo razdelili na devet dni z začetkom v Macugnagi in nadaljevali proti Švici, v nasprotni smeri urnega kazalca.

Začetek zgodbe

Prvi dan smo začeli kar od doma ter po šesturni nočni vožnji in prevoženih skoraj šeststo kilometrih prispeli na naš začetek poti. Macugnaga, 1230 m, je italijansko mondeno središče v dolini Valle Anzasca, eni od sedmih dolin, ki obkrožajo Monte Rosa. Znana je po neverjetnem razgledu na vzhodno, 2400 metrov visoko steno iz granita in ledu ter na naj-

višji vrh Dufourspitze. Vremenska napoved je napovedovala popoldanske nevihte, zato je bil naš cilj priti do koče suhi. Zagnali smo se v strm klanec in kmalu spoznali, da se nihče ne vzpenja peš, saj je nad nami tekla kabinska žičnica, ki z višino opravi v petnajstih minutah. A to nas ni zmotilo, vsem v gondolah smo mahali in nekaj po drugi uri popoldne prišli do koče Rifugio Oberto Maroli, 2796 m. Dvignili smo se še na Passo del Monte Moro, 2950 m, ter občudovali bronast kip Marije Snežne (*Madonna delle Nevi*), visok skoraj pet metrov, ki varuje ta mejni prelaz. Bili smo presrečni, naša zgodba se je začela.

Oznake poti TMR na italijanski strani, območje Vallone delle Cime Bianche, ki je del naravovarstvenega omrežja Natura 2000. Foto Tomi Klančnik

Pogled na švicarski ledenik Theodul iz kočje Rifugio Theodul, ki smo jo označili za najboljšo na naši poti!
Foto Tomi Klančnik

Koče na italijanskem delu poti so nas res prijetno presenetile – njihova pozitivnost, prijaznost in prilagodljivost so nakazovale, da kočje oskrbujejo s srcem. Drugi dan je bila pred nami kraljevska etapa, zato smo se s prijaznimi oskrbniki kočje Maroli dogovorili za zajtrk ob pol petih zjutraj. Začeli smo hoditi še v temi, a smo se kmalu popolnoma zbudili, saj sta nas presenetila težko prehodni teren balvanov ter hladno in megleno jutro. Dolg spust proti jezeru Mattmarksee, ki je bilo že v Švici, je zato potekal počasneje. Živahnost sprehajalcev okrog jezera, kamor se pripeljejo z avtobusom, in novi razgledi so nas navdušili. Kmalu smo bili v Saas Feju, mirnem mondenem mestecu, kjer avtomobili niso dovoljeni in so glavno prevozno sredstvo električni štirikolesniki. Presenečeni smo opazovali smučarje, namenjene na ledenik nad mestom. Vse nočitve v tem turističnem kraju so bile zasedene, kar je bil tudi vzrok, da smo morali v tem dnevu narediti dve etapi – skupaj štirideset kilometrov. Sledila je zahtevna visokogorska pot z enkratnimi razgledi na okoliške štiritisočake ter dolini Visper in Saas. Z veliko previdnosti smo prečili strme prepade, velikokrat ob jeklenici. Vode ob poti ni manjkalo, Švicarji pa so za prehod čez številne potoke naredili kar pločevinaste tunele pod njimi. Kraljevska etapa je zahtevala skoraj petnajst ur hoje, s kar nekaj vzpona in še več napornega spusta. Proti večeru smo tako veseli vkorakali v Grächen, kjer smo najprej poiskali trgovino, nato pa udoben hostel – imeli so celo pralni stroj in sušilec – ter odličnega kuharja Roka!

Še vedno v Švici

Naslednji dan je bil pred nami eden najbolj znanih delov poti – *Europaweg* (Europa Trail), ki poteka od Grächena do Zermatta v kantonu Valais. Zelo pestra, ponekod zelo strma, prepadna, a dobro zavarovana pot ponuja res veličastne poglede na mogočne Bernske Alpe. Velikokrat smo prečili velike deroče vode, a vsaj nahrbtniki so bili lažji, saj smo vodo le dotakali. Od Grächena je pot vodila čez Gasenried do Grata, nato južno visoko nad dolino Matternal in naprej proti pobočjem nad vasjo Randa. Tam na 2265 metrih nadmorske višine stoji *Europahütte* (Evropska kočja). Videli pa smo tudi že ledenik nad Zermattom, ki je bil v načrtu čez dva dni. V kočjo smo prišli ravno na večerjo. Žal so se potrdile ugotovitve iz lanskega leta, in tako smo tudi letos spoznali, da so Švicarji prijazni le, če je gost Švicar ali Američan. A že zjutraj nas je navdušil spektakularen viseči most čez sotesko med dvema deloma v nadaljevanju poti proti Zermattu. Most so poimenovali po Charlesu Kuonenu in velja za najdaljši viseči most za pešce na svetu, dolg je 494 metrov. Pot je tudi v nadaljevanju zelo slikovita ter obdana z najvišjimi švicarskimi vrhovi. Njena zračnost in prepadnost pa je zahtevala vso našo koncentracijo, zato smo se za opazovanje razgledov raje kar usedli, še posebej, ko se nam je prikazal Matterhorn. V mestecu Zermatt, 1600 m, švicarsko zimsko športno središče pod Matterhornom, smo prispeli malo pred dežjem. Hostel Bahnhof je bil odličen, z veliko kuhinjo ter pralnim in sušilnim

strojem. Ema je komaj čakala, da prime kuhalnico, Kanadčani pa so se čudili, da otroci kuhajo večerjo staršem.

Muhasto vreme je bilo za petek napovedano že en teden vnaprej. To nam je povzročalo kar nekaj skrbi. Zato smo se odločili za zgodnji start ob šesti uri, da bi si z dobrim tempom ter vzponom v šestih urah iz Zermatta do koče Rifugio Teodulo, 3317 m, zagotovili prihod v kočo pred nevihto. Je bil pa to za nas poseben dan, ki smo ga nestrpno pričakovali; pot je namreč vodila tik ob vznožju Matterhorna, ki smo ga v dopoldanskem še lepem vremenu lahko občudovali od blizu. Ja, naš dan je bil poseben tudi zato, ker smo morali do naše naslednje koče prečiti ledenik Theodul. Na ledenik Theodulgletscher vodi kar nekaj žičnic, zato tudi tokrat med vzponom nismo srečali nikogar.

Iz Zermatta smo se naprej povzpeli do koče Gan-gehütte, ki je na švicarski strani na višini nad tri tisoč metri. Oblaki so se že zbirali, zato smo vedeli, da nevihta prehiteva. Napovedali so tudi, da bo trajala do jutra, zato vedrenje ni bilo smiselno. Oblekli smo dežna oblačila in se opremili za ledeniško prečenje. Vstop na ledenik smo nekoliko iskali, pot čez ledenik pa je lepo nakazana s teptalcem snega, zato tam z orientacijo ni bilo težav. Sredi ledenika nas je ulovil dež, ki je kmalu prešel v sneg in snežno nevihto z vetrom, ki nas je mrazila celo uro, kolikor smo še potrebovali za prečenje. V navezi smo počasi in previdno iskali pot v slabi vidljivosti. Vsi smo stiskali zobe. Midva sva takih pogojev navajena, a verjamem, da otrokom ni bilo lahko. A smo zmogli! Z ledenika smo se po ka-

mnitem, spolzkem in delno poledenem terenu dvignili do naše koče Teodulo na višini 3317 m. Bili smo presrečni in popoldne, ki smo ga ob igrah in kaminu preživeli v koči s panoramskim oknom na Matterhorn, je bilo nepozabno. S prečenjem ledenika smo zapustili Švico, saj koča leži že na italijanski strani meje. To je bilo zelo očitno, oskrbnika sta bila res prijazna in sta nas s štirihodno večerjo prav razvadila. Kar neverjetno je, da pri vzponu in med spanjem v koči Teodulo nihče ni imel težav zaradi višine; je pa res, da smo bili že nekaj dni nad dva tisoč petsto metri in smo vse vzpone opravili postopno.

Spet v Italiji

S prelaza Teodul smo se spustili na območje Vallone delle Cime Bianche, ki je del naravovarstvenega omrežja Natura 2000. Ta del zagotovo ponuja enega od vrhuncev poti predvsem zaradi pestrosti in preprostosti pokrajine ter travnikov Alpe Varda in Alpe Mase. Matterhorn smo si ta dan ogledali še z italijanske strani, nato pa smo se od njega poslovili, prav tako smo pomahali Breithornu. Tega dne nas je sonček kar malo polenil, saj smo se od vseh dni najmanj vzpenjali. A mi se vedno najdemo – martinčkanje, dolge malice, štetje ovac, ki so se napajale, in skakanje čez potoke proti dolini Ayas in pokrajini Resy nad Champolucom. Koča Rifugio Guide Frachey z zelo prijaznim oskrbnikom na impresivni lokaciji tik nad Saint-Jacquesom je bila tudi krasna, z odlično kavo. Po zajtrku smo ponovno zagrizli, tokrat v 600-metrski vzpon, kolikor je bilo potrebno z Resy, 2072 m, do prelaza Colle di Bettaforca, 2676 m. Ob spustu po ma-

*Dolina Vallone dele Pisse s slapovi ter živo zelenimi travnatimi pobočji; na njih leži majhna vasica s kamnitimi hišami – na poti proti Rifugio Pastore.
Foto Tomi Klančnik*

Vrh Corno del Camoscio s pogledom na pot, po kateri poteka običajni pristop na Monte Rosa – čez Passo dei Salati.

Foto Tomi Klančnik

kadamski poti, ki je bila očitno za marsikoga krožna pot (gor z žičnico, dol po poti – ali pa obratno, ne vem), nas je pri Sant'Anna presenetila kočica z žarom, ki smo ga seveda izkoristili. Nato smo se spustili v Stafal, alpsko dolino z znanim krajem Gressoney, ter se vzpeli na drugi hrib do kočice Rifugio Gabiet, ki nas je s svojo barvitostjo, razgledom, jezerom, pa tudi urejenostjo in prijaznostjo ponovno osrečila.

Naslednji dan se je razgibani svet okrog Monte Rose od zasneženih vrhov, ledenikov, travnatih pobočij, granitnih prelazov, deročih potokov in slapov prikazal v vsej svoji veličastnosti. Pogledovali smo na pot, po kateri se alpinisti najpogosteje vzpenjo na Monte Rosa – z žičnico iz Alagne na Passo dei Salati - Indreen, do kočice Mantova, 3498 m, ali še čez ledenik Lys do kočice Gnifetti, 3647 m, ki sta tudi izhodišči za vzpona na štiritisočake masiva Monte Rose. Prav zato

smo tudi izbrali Passo dei Salati in ne Col d'Olen, ki predstavlja mejni prelaz masiva in direktnejšo, krajšo pot. Ta prelaz je znan po tem, da ima čudovit razgled, a redkokdoga vidi, ker je vedno ovit v meglo. In mi smo imeli lep sončen dan. Prav zato smo se vzpeli še na bližnji in s tem tudi naš zadnji tritisočak na TMR, Corno del Camoscio, 3024 m, kjer smo kar obsedeli, saj nam je pogled segal vse do Mont Blanca, Gran Paradisa in drugih štiritisočakov nad dolino Aoste.

Lepo in neverjetno, kaj vse nam ponuja narava, če smo se le pripravljene odreči udobju in se malo potruditi. S prelaza sta možni dve poti, lažja s spustom po dolini Valle d'Olen proti Alagni, kjer se združita še dolini Valle d'Otro ter Valsesia, ter bolj hribovska, ki nas je zamikala in prepričala. Že strm spust petsto višinskih metrov z Valico di Cimalegna proti istoimenski dolini je zahteval res veliko previdnosti. Ta samotna pot nas je očarala. Slapovi, ki so drli iz skal na vseh straneh doline Vallone delle Pisse, in zelena barva travnatih pobočij, so bili res sijajni. Nikamor se nam ni mudilo, le prepustili smo se naravi in uživali. Mimo majhne vasice s kamnitimi hišami smo se še enkrat spustili in prispeli do naše zadnje kočice Rifugio Pastore. Koča leži tri kilometre od Alagne, zato je bila dobro obiskana. Sončni vzhod je osvetlil tudi najvišje ležečo kočico Margerita, 4554 m, preden so jo ponovno zakrili oblaki. V tistem trenutku smo bili že navdušeni pri zajtrku in uživali lokalne dobrote. Prav to smo potrebovali pred vzponom proti meglenemu prelazu Colle del Turlo. Kot da bi vedeli, da je to naš zadnji prelaz, in bi nam želeli olajšati teh tisoč tristo metrov vzpona, so pot tlačkali. S spusta po vijugasti mulatjeri smo lahko videli pot, po kateri smo se vzpeli prvi dan. Med spustom smo se vedno več ustavljali, da bi ustavili trenutek, a

Informacije

Začetek in konec poti v Italiji: Macugnaga, hoja v nasprotni smeri urinega kazalca

Opravljeni kilometri in višinski metri: 173,4 kilometra, 10.851 višinskih metrov vzpona in 10.847 višinskih metrov spusta

Vodnik: Hilary Sharp: *The Tour of Monte Rosa*. A trekker's guide and maps. Cicerone, 2015.

Spletne strani: www.tmr-matterhorn.ch/en/pointsofinterest.html
www.thehiking.club/tour-of-monte-rosa
www.zermatt.ch/en/Media/Planning-hikes-tours/Tour-Monte-Rosa-Matterhorn
<https://regio.outdooractive.com/oar-zermatt-tourismus/en/tour/multi-day-hike/>
<https://regio.outdooractive.com/oar-zermatt-tourismus/en/tour/multi-day-hike/tour-monte-rosa-matterhorn/8991226/#dm=1>

Tlakovana pot s prelaza Colle del Turlo proti Macugnagi, ki sta naši začetni in končni točki pohoda TMR. V oblakih vidimo naš prvi cilj, Passo del Monte Moro, pred devetimi dnevi. Foto Tomi Klančnik

tudi s počasnim tempom smo krog zaključili. Otroci niso mogli verjeti – kot bi začeli včeraj, le kdaj je minilo vseh devet dni? V Macugnagi nas je čakal avto.

In za konec

Na to pot smo se kondicijsko pripravili v našem visokogorju, kjer smo se z eno- in dvodnevni turami povzpeli na kar nekaj vršacev. Tudi sicer v gore zahajamo že kar nekaj let in otroci so od malega v hribih. Zanimivo je, kako razširjena je v Italiji in Švici uporaba žičnic. Tudi pot TMR lahko skoraj v celoti opraviš z žičnico – in še načrtujejo nove. Skoraj vsa smučišča v poletnem času privabljajo kolesarje, zato je bilo okrog žičnic kar živahno. Pohodnike smo srečali predvsem v kočah in ob žičnicah. Pot v drugih delih ni tako obiskana, razlog je morda, ker je veliko bolj hribovska in zahtevna – ali pa ker se res veliko ljudi vzpne z žičnicami. Na poti smo spoznali le en par in nekaj tekačev, ki so imeli pot namen opraviti v celoti.

Večina koč ponuja le polpenzion ali izjemoma nočitev z zajtrkom. Večerje v kočah so bile res pestre in lokalno obarvane ter sestavljene iz treh do štirih hodov. Zajtrki so bili povsod enaki – s kruhom, opečencem, marmelado, čokoladnim namazom, kosmiči in mlekom. Na celi poti smo le trikrat prišli do trgovine, v Grächen, Zermattu in Staffalu. Čez dan smo jedli v kočah ob poti ali še pogosteje v nekaških restavracijah ob žičnicah, kjer si dobil vsaj topel sendvič ali pa tudi jed z žara. Sicer smo v koči, kjer smo prespali, naročili piknik pakete. Vsak je vseboval

Etapa	dolžina (km)	višinska razlika (m)	čas hoje (h)
Italija: Macugnaga (1230 m)–Rifugio Oberto Maroli (2796 m)	9,5	+1600	4.30
Italija: Rifugio Oberto Maroli (2796 m)–Švica: Mattmarksee (1965 m)–Saas Almagell (1672 m)–Saas Fee (1803 m)–Grächen (1619 m)	41	+1415 –2567	14.30
Švica: Grächen (1600 m)–Europahütte (2200 m)	20,3	+1536 –884	9
Švica: Europahütte (2200 m)–Zermatt (1600 m)	21	+882 –1524	7.30
Švica: Zermatt (1600 m)–Gangehütte (3030 m)–Italija: prehod čez ledenik Theodulo–Rifugio Teodulo (3317 m)	13,3	+1732 –84	6
Italija: Rifugio Teodulo (3317 m)–Cima Bianche–Resy–Rifugio Guide di Frachey (2060 m)	20	+470 –1700	7
Italija: Rifugio Guide di Frachey (2060 m)–Colle di Bettaforca (2676 m)–Sant'Anna (2172 m)–Stafal (1823 m)–Gabiet (2342 m)	14,5	+1162 –914	7
Italija: Rifugio Gabiet (2360 m)–Passo del Salati (2980 m)–Corno dell Camoscio (3024 m)–Rifugio Guglielmina (ruševine)–Valico di Cimaiegna (2832 m)–Vallone dele Pisse–Alpe La Balma–Alpe Bors–Rifugio Pastore (1580 m)	14	+741 –1505	6.30
Italija: Rifugio Pastore (1580 m)–Alpe Faller (1984 m)–Colle del Turlo (2738 m)–Bivacco Lanti (2150 m)–La Piana (1613 m)–Lago delle Fate–Quarazza (1309 m)–Macugnaga (1317 m)	22	+1308 –1672	9

dva sendviča, sadje in čokoladico. Vse italijanske kočice lahko le pohvalimo!

Doživetja te slikovite poti in izjemne razglede na vse mogočne gore okrog ter tudi na vrhove Monte Rose bomo še dolgo nosili v sebi. Vsak dan smo pri zajtrku pregledali pot, kilometre, višino in običajno je že prvi vzpon pomenil od petsto do tisoč petsto višinskih metrov. Neverjetno, a otrokom ta podatek ni bil bistven. Vsakič so rekli le OK in gremo. Otroci znajo sprejeti preprosta dejstva in si ne delajo dodatnih skrbi. Na celi poti smo vsi skupaj pridelali en žulj (no, Ema ga je) in smo ga tisti dan vneto negovali. Smo pa vsi pridobili odrgrnine od nahrbtnikov, v katerih smo imeli oblačila, dežna oblačila, spalno vrečo, puhovko, naglavno lučko, polnilce, zemljevide ter vse za osebno higieno in prvo pomoč – kar je potrebno za devet dni, tako da so bili kar težki. Tega smo bili zelo veseli – ne odrgrnin, ampak da je tako dolga pot s tako starimi oz. mladimi pohodniki minila praktično brez težav.

Narava se nas dotakne, nas spreminja, nas oblikuje in pomaga – le če smo dovolj pogumni, da se ji prepustimo in ji to dovolimo. Za vse stvari velja, da je najtežje narediti prvi korak – in res je tako! S takim zavedanjem upam, da bodo vsi naši otroci – Ema (17), Neja (15), Rok (12), Tinkara (10) – stopali po vseh svojih poteh. Najbolj so seveda ponosni na svoj najvišji vrh, 3317, čeprav to ni bil njihov prvi tritisočak; na poti smo še dvakrat prekoračili mejo tri tisoč metrov. Z veseljem sva jih spremljala, kako so vsak novi dan začeli z zagonom in kako so se vsak večer veselili večerje. Srečo so našli v majhnih stvareh in osvojenih prelazih, najbolj pa jih je navdušil ledenik. Še bolj smo se povezali in doživeli naravo! Doživetja te slikovite poti in izjemne razglede bomo še dolgo nosili v srcih.